

LBRIS

We know
books

Mark Twain

Print și cerșetor

EDITURA
UNICART

București, 2020

- 1916 Se publică *The Mysterious Stranger* (*Misteriosul necunoscut*), începută în perioada imediat următoare morții fiicei sale Susy și depistării bolii incurabile de care suferea fiica sa Jane.
- 1917 Colecția de scrisori (*Letters*), editată de A. B. Paine.
- 1924 Apare postum *Autobiography* (*Autobiografie*), începută de Twain încă în 1906.
- 1949 Se publică *The Love Letters of Mark Twain* (*Scrisorile de dragoste ale lui Mark Twain*), editate de Dixon Wecter.
- 1960 Apare *Mark Twain-Howells Letters* (*Corespondența Twain-Howells*), două volume editate de Henry Nash Smith și William M. Gibson.
- 1963 Bernard DeVoto strânge mai multe scrieri nepublicate în volumul *Letters from the Earth* (*Scrisori de pe pământ*).

Cuprins

Capitolul 1	
<i>Nașterea prințului și-a cerșetorului</i>	9
Capitolul 2	
<i>Copilăria lui Tom</i>	11
Capitolul 3	
<i>Întâlnirea lui Tom cu prințul</i>	18
Capitolul 4	
<i>Încep suferințele prințului</i>	28
Capitolul 5	
<i>Tom înălțat la rang mare</i>	33
Capitolul 6	
<i>Tom învață</i>	43
Capitolul 7	
<i>Primul banchet regal al lui Tom</i>	54
Capitolul 8	
<i>Pățania cu sigiliul</i>	59
Capitolul 9	
<i>Sebarea de pe fluviu</i>	63
Capitolul 10	
<i>Suferințele prințului</i>	67
Capitolul 11	
<i>La Guildhall</i>	79
Capitolul 12	
<i>Prințul și eliberatorul său</i>	86

Capitolul 13	
<i>Dispariția printului</i>	102
Capitolul 14	
„Le roi est mort, vive le roi“	109
Capitolul 15	
<i>Tom rege</i>	125
Capitolul 16	
<i>Ospățul de gală</i>	140
Capitolul 17	
<i>Fu-Fu întâi, „Regele Zănatecilor“</i>	145
Capitolul 18	
<i>Prințul în mijlocul vagabonzilor</i>	159
Capitolul 19	
<i>Prințul în mijlocul țăranilor</i>	170
Capitolul 20	
<i>Prințul și pustnicul</i>	178
Capitolul 21	
<i>Hendon aleargă în ajutor</i>	187
Capitolul 22	
<i>Victima perfidiei</i>	193
Capitolul 23	
<i>Prințul întemnițat</i>	201
Capitolul 24	
<i>Evadarea</i>	206
Capitolul 25	
<i>Hendon Hall</i>	210

Capitolul 26	
<i>Renegat</i>	221
Capitolul 27	
<i>În închisoare</i>	227
Capitolul 28	
<i>Sacrificiul</i>	240
Capitolul 29	
<i>Spre Londra</i>	245
Capitolul 30	
<i>Ascensiunea lui Tom</i>	248
Capitolul 31	
<i>Procesiunea recunoașterii</i>	252
Capitolul 32	
<i>Ziua încoronării</i>	261
Capitolul 33	
<i>Eduard pe tron</i>	277
Încheiere	
<i>Dreptate și răsplată</i>	288
Cronologie	293

Voi aşterne pe hârtie o poveste, aşa cum mi-a fost spusă de către cineva care-o auzise de tatăl-său, care la rândul său o ştia de la tătâne-său, iar acesta, la rândul-i, o aflase de la taică-său şi aşa mai departe, cufundându-se tot mai adânc în vremurile trecute, cu trei sute de ani şi mai bine în urmă, părinţii încredinţând-o feciorilor şi astfel fiind păstrată până în zilele noastre. Se prea poate ca povestea aceasta să fie o filă de istorie adevărată, se poate să fie doar o legendă, o tradiţie. Se poate iarăşi să se fi petrecut aidoma, se poate să nu se fi întâmplat deloc – dar nici vorbă că s-ar fi putut întâmpla.

Se prea poate ca în vremurile cele vechi să fi crezut în adevărul ei cei înțelepți şi învăţaţi; se prea poate ca numai cei neînvăţaţi şi fără de minte s-o fi îndrăgit şi să-i fi dat crezare.

Capitolul 1

Naşterea prinţului şi a cerşetorului

În străvechea cetate a Londrei, într-o zi de toamnă ca toate celelalte, din al doilea pătrar al veacului al şaisprezecelea, a venit pe lume un băieţaş, într-o familie săracă – pe nume Canty – care nu-i dorise naşterea.

În aceeaşi zi s-a născut alt copil englez, al unei familii bogate – pe nume Tudor – care dorea din tot sufletul venirea lui pe lume. Întreaga Anglie dorea acelaşi lucru. Poporul englez îl aşteptase atât de mult şi-şi pusese atâta nădejde în naşterea lui, încât acum – că se născuse cu-adevărat – mulţimea aproape-şi pierduse minţile de fericire. Oameni care nu se cunoscuseră niciodată acum se îmbrăţişau, se sărutau şi vărsau lacrimi de bucurie. Toată lumea era în sărbătoare: mărimile, ca şi cei umili, bogaţii, ca şi săracii, petrecură, dansară şi cântară, se înduioşară şi-aşa o ţinură strună, zile şi nopţi în şir. În timpul zilei îţi bucura ochii priveliştea Londrei, cu steagurile-i voioase fluturând la fiecare balcon şi pe coama fiecărui acoperiş, şi cu alaiurile strălucitoare, care cutreierau străzile. Noaptea era de asemeni o desfătare să priveşti oraşul, cu focuri

mari, sărbătorești, aprinse la fiecare răspântie și cu mulțimea de oameni ce se bucurau în jurul lor.

În toată Anglia nu se mai vorbea de altceva decât despre noul-născut, Eduard Tudor, prinț de Wales, care dormea înfășat în scutece de mătase și atlas, fără să aibă habar de toată zarva și hărmălaia din jurul lui, fără să știe că semeții lorzi și trufașele lor doamne îl dădăcesc și veghează asupra-i și fără să-i pese câtuși de puțin de asta.

Dar nimeni nu sufla nici o vorbă despre celălalt prunc, Tom Canty, învelit în bieteale lui zdrențe – nimeni, în afară de familia de cerșetori al cărei trai tocmai îl tulburase cu venirea sa pe lume.

Capitolul 2

Copilăria lui Tom

Să facem un salt cu gândul peste câțiva ani.

Londra, bătrână de cincisprezece veacuri, era un oraș mare pentru vremea aceea. Avea o sută de mii de locuitori – unii spun că avea poate și de două ori pe-atât. Ulițele erau foarte strâmte, întortocheate și murdare, mai cu seamă prin partea unde locuia Tom Canty, nu departe de Podul Londrei. Casele erau de lemn, cu primul nivel ieșit în afară și al doilea parcă scoțându-și coatele peste primul. Cu cât se înălțau mai sus casele, cu atât creșteau mai mult și în lățime. Aveau schelărie din bârne tari, încrucișate, cu zidărie temeinică între ele, acoperită cu tencuială.

Bârnele erau colorate cu roșu, cu albastru sau cu negru, după placul stăpânului casei, ceea ce le dădea o înfățișare foarte pitorească. Ferestrele pricăjite, cu ochiuri mici de geam, în formă de romb, se deschideau în afară, pe țâțâni, ca ușile.

Casa în care locuia familia lui Tom se afla la capătul unei mici fundături murdare, numită Curtea Gunoaielor, dincolo de Pudding Lane. Era o magherniță paraginată, dărăpănată și înțesată cu o grămadă de familii care n-aveau nici după ce bea apă. Liota lui Canty se îngrămădea într-o odaie, la al treilea nivel. Mama și tatăl aveau un soi de laviță într-un colț, dar Tom cu bunică-sa și cu cele două

surori ale lui, Bet și Nan, nu se aflau la strâmtoare – stăpâneau toată podeaua și puteau să doarmă pe jos oriunde poșteau. Mai erau pe-acolo și rămășițe a vreo două pături și câteva grămăjoare de paie vechi și murdare, însă ele nu meritau numele de paturi, căci nu erau strânse în ordine, ci doar trântite de-a valma într-un morman, în fiecare dimineată, iar seara fiecare își alegea din grămadă ce considera mai util.

Bet și Nan erau gemene și aveau cincisprezece ani. Erau fete cu inimă bună, dar murdare și lătoase, îmbrăcate în zdrențe și cufundate în bezna neștiinței. Mama lor semăna întocmai cu ele. Dar tatăl și cu bunica erau o pereche de diavoli cu chip de om. Se îmbătau ori de câte ori aveau prilejul, apoi se băteau între ei sau se luau la hartă cu oricine le cădea în cale, blestemau și înjurau, fie că erau beți sau treji; John Canty era un tâlhar, și maică-sa, o cerșetoare. Făcuseră niște cerșetori și din copii, însă nu izbutiseră să-i deprindă și cu năravul hoției.

Printre netrebnicii care locuiau în casa aceea, se afla – dar fără a se înhăita cu ele – și un preot bătrân, bun la inimă, pe care regele îl alungase din căminul lui, dându-i drept pensie doar câțiva gologani. Preotul acesta îi lua uneori deoparte pe copii și-i povățuia de bine, în secret. Părintele Andrew îl mai învăța pe Tom și din puțina latină pe care o știa; îl învăța să citească și să scrie – le-ar fi învățat și pe fete, dar ele se temeau de batjocurile prietenelor, care n-ar fi răbdut să le vadă căpătând o asemenea ciudată poleială.

Toată Curtea Gunoaielor era un viespar la fel de păcătos ca și vizuina lui Canty. Beția și cearta în fiecare noapte, aproape până la ziuă, erau lege acolo. Capetele sparte erau la ordinea zilei ca și foamea, în aceste locuri. Totuși micul Tom nu era nefericit. O ducea greu de tot, însă nu-și dădea seama de neajunsurile lui. Același trai amar îl duceau toți băieții din Curtea Gunoaielor, încât el își închipuia că așa se și cuvine să fie și mai bine nici nu se poate. Când venea acasă cu mâna goală, în asfințit, știa că mai întâi o să-l blesteme și-o să-l stâlcească în bății taică-său, iar după ce va sfârși el, o s-o ia de la cap bunică-sa cea cumplită, arătându-se și mai iscusită în această îndeletnicire. Știa la fel de bine că, în inima nopții, maică-sa – înfometată cum era – se va strecura încetișor până la el, cu vreo firimitură sau vreo coajă uscată de pâine, pe care izbutise s-o păstreze, rămânând ea însăși înfometată – cu toate că adesea era prinsă tocmai când săvârșea asemenea trădare și era scărmanată zdravăn din pricina aceasta, de către bărbatul ei.

Dar lui Tom i se părea că o duce destul de bine, mai ales vara. Cerșea doar atât cât să nu-și riște pielea, căci legile împotriva cerșetoriei erau aspre și pedepsele grele, așa că-i rămânea vreme destulă ca să asculte încântătoare basme și legende pe care i le povestea bunul părinte Andrew – despre uriași și zâne, despre pitici și duhuri puternice, despre castele fermecătoare și crai și despre prinți a căror strălucire îi ia ochii. Tot ascultându-le, aceste povești minunate îl înaripaseră, și nopți de-a rândul, culcat pe mâna de paie scârboase, sleit de oboseală, mort de foame

și-abia scăpat din vreo bătaie, băiatul își elibera imaginația în întineric și uita curând de durerile și suferințele sale, pictându-și tablourile pline de desfătare ale vieții fermecătoare pe care o ducea un prințisor răsfățat, în vreun palat regal. Cu vremea, o dorință arzătoare începu să nu-i dea pace zi și noapte: să vadă cu ochii lui un prinț adevărat. Pomenise odată despre asta tovarășilor lui de joacă din Curtea Gunoaielor, dar ei îl luaseră peste picior și-l batjocoriseră atât de crud, încât după aceea fu bucuros să-și păstreze visul pentru el.

Uneori citea cărțile cele vechi ale preotului și-i cerea să-i explice cuprinsul lor și să-l ajute să le înțeleagă. Încetul cu încetul, visele și cititul aduseră unele schimbări în viața lui. Făpturile din visele sale erau atât de alese, încât Tom începu să se scârbească de hainele sale zdrențuite și de mizeria în care trăia și să-și dorească a fi curat și a avea haine mai bune. Se juca mai departe în noroi, ca și până atunci, și chiar cu plăcere, dar în loc să se bălăcească în Tamisa doar de haz, începu să prețuiască mai mult îndeletnicirea aceasta, fiindcă așa putea totodată să se spele și să se curețe.

Tom găsea totdeauna câte ceva la care să caște gura prin împrejurimi, prin Maypole și Cheapside și pe la târguri, iar din când în când, ca și ceilalți locuitori ai Londrei, avea norocul să vadă o paradă militară, când vreun oropsit de neam mare era dus în lanțuri la închisoarea din Turnul Londrei – pe jos sau cu o barcă. Într-o frumoasă zi de vară o văzu pe sărmana Ana Askezo împreună cu trei bărbați, urcând treptele rugului din Smithfield și auzi pe un fost

episcop rostindu-le o predică, care nu-l interesă câtuși de puțin. Dar, la urma urmei, viața lui Tom se scurgea destul de plăcut.

Treptat, tot citind și visând întruna la viața prinților, Tom fu atât de puternic influențat, încât – fără să-și dea seama – începu să facă pe prințul. Exprimarea și purtările sale deveniră ciudat de rafinate, potrivite cu ceremonialul curții regale, spre marea desfătare a prietenilor săi apropiați. Dar, zi de zi, influența lui Tom asupra băieților creștea și cu timpul ei ajunseră să-l socotească, cu un fel de respect amestecat cu teamă, drept o ființă deosebită. Părea că știe atât de multe și putea să spună și să facă lucruri atât de minunate.

Și pe lângă toate acestea, avea multă înțelepciune și o minte atât de pătrunzătoare ! Spusele lui Tom și isprăvile lui erau povestite de băieți celor mai în vârstă și curând începură și aceștia să vorbească despre Tom Canty și să-l socotească drept o făptură deosebită și nespus de valoroasă. Oameni în toată firea veneau de multe ori la Tom după un sfat și rămâneau adesea uimiți, văzând cât de plină de miez și bine chipzuită era judecata lui. Într-un cuvânt, devenise un adevărat erou pentru toți cei care-l cunoșteau, în afară de familia sa, căci numai ei nu vedeau nimic de soi într-însul.

După o bucată de vreme, Tom își înjghebă în secret o curte regală. El însuși era prințul, tovarășii săi de joacă preferați erau străjerii; șambelanii; scutierii; sfetnicii; lorzii și doamnele din suită; și, bineînțeles, familia regală. În fiecare zi, așa-zisul prinț era primit de prietenii săi cu un

întreg ceremonial complicat, învățat de Tom din lecturile sale fanteziste. În fiecare zi, treburile însemnate ale schimonoselii aceleia de regat erau analizate în consiliul regal, și în fiecare zi „Înălțimea Sa“ trâmbița decrete către închipuitele sale oștiri, flotile și către viceregii ținuturilor stăpânite de el.

După care, se ducea în zdrențe să cerșească vreo câțiva gologani, să roadă o biată coajă de pâine, să-și primească tainul de scatoalce și insulte și apoi să se culce pe maldărul de paie puturoase, spre a-și lua de la capăt deșarta-i măreție, în vis.

Și totuși, dorința de a vedea măcar o dată un prinț adevărat, în carne și oase, creștea zi de zi, săptămână de săptămână, tot mai aprinsă, până ce în cele din urmă absorbi toate celelalte dorințe, ea devenind singurul patos a vieții sale.

Într-o zi de ianuarie, umblând ca de obicei cu cerșitul, hoinărea amărât în sus și-n jos pe ulițele din preajma lui Mincing Lane¹ și a ulicioarei East Cheap. Ceasuri în șir, desculț și zgribulit, privea la geamurile prăvăliilor cu de-ale gurii, poftind teribil la ispititoarele plăcinte cu carne de porc și la celelalte născociri ucigătoare, așezate acolo spre a fi privite – căci pentru el erau bucate alese, bune pentru îngeri – cel puțin așa păreau, judecând după miros, fiindcă norocul nu-i sortise să se înfrupte vreodată cu asemenea bunătăți. Cădea o burniță rece, văzduhul se întunecase: era o zi posomorâtă.

¹ Mincing Lane – veche stradă din Londra, unde se aflau prăvăliile marilor negustori de ceai.

Seara, Tom ajunsese acasă, pătruns de ploaie până la oase, și atât de mort de oboseală și de foame, încât până și tatăl și bunica lui își dădura seama în ce stare jalnică era și fură mișcați – în felul lor. De aceea îi traseră un toc de bătaie și-l trimiseră pe dată la culcare. O bună bucată de vreme, durerea și foamea, înjurăturile și zarva încăierărilor care nu mai conteneau în casă nu-l lăsară să închidă ochii. Dar, în cele din urmă, gândurile sale plutiră ușor către îndepărtate și romantice meleaguri și adormi în tovărășia unor vâltare princiare, care trăiau în vaste palate și aveau cete de slujitori, ce făceau plecăciuni la picioarele lor sau zburau să le împlinească poruncile. Apoi, ca de obicei, visă că el însuși era un prinț.

Toată noaptea slava și măreția rangului său regal scânteiară în jurul lui. Pășea printre șiruri de lorzi și înalte doamne, într-o învăpăiere de lumină, trăgând în piept miresme dulci, sorbind o muzică desfătătoare și răspunzând ici cu un zâmbet, colo cu o ușoară aplecare a capului său princiar, respectuoaselor plecăciuni supuse ale acelei mulțimi sclipitoare, ce se dădea în lături ca să-i facă loc.

Iar în zori, când se trezi și privi sărăcia lucie din juru-i, visul său avu urmarea obișnuită: tot ce-l înconjura îi păru de o mie de ori mai bicisnic. Atunci îl copleși tristețea, i se frânse inima și-i dădură lacrimile.